

การละเว้นไม่แปล (Omission) ในงานล่ามศาล: กลยุทธ์การตีความจากมุมมองนิติภาษาศาสตร์

วณิชชา สุมานัส

สมาคมวิชาชีพนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทยตะวันออกเฉียงใต้

Email: wanitchas@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ ศึกษาการใช้เทคนิค การละเว้นไม่แปล (omission) สำหรับภาษาไทยอาจหมายถึงการแปลตก การแปลข้าม การไม่แปล ซึ่งเป็นกลวิธีเชิงจงใจในการทำล่ามในศาล โดยวิเคราะห์ผ่านกรอบแนวคิดของนิติภาษาศาสตร์ (Forensic Linguistics) แม้งานวิจัยล่ามแบบดั้งเดิมจะมองว่าการละเว้นไม่แปลเป็นความคลาดเคลื่อนหรือข้อผิดพลาด แต่การวิจัยนี้เสนอว่าการละเว้นไม่แปลเป็นเทคนิคปฏิบัติที่ช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพโดยไม่ลดทอนคุณภาพงานล่ามลง การศึกษานี้วิเคราะห์จากทฤษฎีล่าม นิติภาษาศาสตร์ และกรณีศึกษา พบว่าความรู้ด้านนิติภาษาศาสตร์ช่วยเสริมการตัดสินใจของล่ามและเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารในศาล

คำสำคัญ: ล่ามศาล, กลยุทธ์การละเว้น, นิติภาษาศาสตร์, จริยธรรมล่าม, วาทกรรมกฎหมาย, การสื่อสารสองภาษาในศาล

1. บทนำ

ภาษาเป็นรากฐานสำคัญของกระบวนการยุติธรรม ทั้งในด้านการบัญญัติกฎหมาย การบังคับใช้ และการตีความกฎหมาย (Udina, 2017) อย่างไรก็ตาม ลักษณะเฉพาะของภาษากฎหมายซึ่งต้องการความแม่นยำและความชัดเจนกลับกลายเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจของบุคคลทั่วไป (Mellinkoff, 1963; Tiersma, 1999) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการดำเนินคดีในศาลที่มีความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม เช่น ในคดีของผู้ลี้ภัยหรือแรงงานข้ามชาติ (Murtaya, 2017) ความซับซ้อนนี้ยิ่งทวีความรุนแรงเมื่อต้องอาศัยการแปลและการถ่ายทอดความหมายระหว่างภาษา ซึ่งนำไปสู่ความเสี่ยงในการเข้าใจผิดหรือการตีความคลาดเคลื่อน

ภายใต้บริบทดังกล่าว ล่ามศาลจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นสะพานเชื่อมระหว่างภาษากฎหมายกับผู้ใช้กฎหมายที่ได้ใช้ภาษาทางราชการของศาล (Hale, 2004) ล่ามต้องปฏิบัติงานภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น เวลาอันจำกัด ลักษณะการพูดเร็วหรือไม่ชัดของพยานหรือคู่ความ รวมทั้งแรงกดดันทางจิตใจในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่เคร่งครัด

หนึ่งในกลยุทธ์ที่ล่ามศาลเลือกใช้เพื่อจัดการกับข้อจำกัดเหล่านี้ คือ การ “ละเว้นอย่างมีจุดมุ่งหมาย” (strategic omission) ซึ่งหมายถึงการคัดกรองหรือเลือกละเว้นเนื้อหาที่ไม่จำเป็นต่อสาระสำคัญของการสื่อสารในศาล (Jones, 1998) ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่พยานใช้ถ้อยคำซ้ำซ้อนหรืออธิบายเรื่องราววนอกประเด็น ล่ามอาจตัดทอนข้อมูลบางส่วนเพื่อคงไว้ซึ่งประเด็นหลักที่จำเป็นต่อการพิจารณาคดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของนิติภาษาศาสตร์ที่เน้นการรักษาความชัดเจนและความถูกต้องของสาระสำคัญ (Coulthard & Johnson, 2010)

ตัวอย่างในทางปฏิบัติ เช่น ในคดีอาญาประเภทลวงละเมิดทางเพศในศาลรัฐแคลิฟอร์เนีย ล่ามภาษาสเปนเลือกละเว้นรายละเอียดเชิงอารมณ์บางประโยคที่กล่าวซ้ำหลายครั้ง เช่น “Yo estaba tan asustada, tan asustada” (ฉันกลัวมาก กลัวมาก) และแปลเพียง “ฉันกลัวมาก” เพื่อรักษาจังหวะของการไต่สวนและหลีกเลี่ยงการทำให้พยานเกิดความตื่นตระหนกมากขึ้น (Berk-Seligson, 2002)

แม้ว่าการละเว้นจะขัดกับหลักการ “แปลครบถ้วน” ตามจรรยาบรรณของล่าม (AII, 2012) แต่ภายใต้กรอบของนิติภาษาศาสตร์ การพิจารณาอย่างรอบคอบเพื่อรักษาความเข้าใจและความยุติธรรมของคู่ความถือเป็นการใช้ดุลพินิจอย่างมีเหตุผล (Mikkelsen, 2017)

ดังนั้น การละเว้นอย่างมีจุดมุ่งหมายจึงไม่ควรถูกมองว่าเป็นความผิดพลาดเสมอไป แต่ควรเข้าใจในบริบทของการรักษาประสิทธิภาพในการสื่อสารทางกฎหมาย เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่นและเป็นธรรม

2. ทบทวนวรรณกรรม

2.1 เทคนิคของล่าม

ในสถานการณ์จริงของการแปลแบบล่ามในศาล ล่ามต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน เช่น ความเร็วในการพูดของผู้พูด การใช้ศัพท์เฉพาะ หรือข้อจำกัดด้านเวลาและอารมณ์ของคู่ความ (Hale, 2004) เพื่อให้การถ่ายทอดสารเป็นไปอย่างราบรื่นและคงความถูกต้องของสาระสำคัญ ล่ามจึงต้องใช้กลยุทธ์และเทคนิคหลากหลายในการบริหารข้อมูลที่ได้รับ

Jones (1998) ได้จำแนกเทคนิคหลักที่ล่ามใช้ได้แก่ การสรุปความ (summarizing) คือการลดรูปข้อมูลโดยไม่เสียสาระสำคัญ การจัดลำดับเนื้อหาใหม่ (reordering) เพื่อให้ข้อความในภาษาปลายทางมีความต่อเนื่องและเข้าใจง่าย การละเว้นอย่างมีจุดมุ่งหมาย ในกรณีที่ข้อมูลส่วนหนึ่งไม่จำเป็นต่อประเด็นหลักหรือซ้ำซ้อนจนก่อให้เกิดความสับสน

ตัวอย่างกรณีศึกษาเช่น ในการพิจารณาคดีอาญาที่ศาลสูงของรัฐนิวยอร์ก ล่ามภาษาจีนได้ใช้การสรุปความเพื่อถ่ายทอดคำเบิกความของพยานที่เล่าถึงเหตุการณ์เดียวกันซ้ำไปซ้ำมา เช่น ประโยค “I ran to the door, then I stopped, then I ran again because I was scared, then I stopped again” ถูกล่ามย่อเป็น “ฉันวิ่งไปที่ประตูและหยุดด้วยความกลัว” ซึ่งช่วยลดความเยิ่นเย้อของข้อความโดยยังคงสาระสำคัญครบถ้วน (Berk-Seligson, 2002)

ในอีกกรณีหนึ่ง ล่ามศาลในออสเตรเลียเลือกใช้ การจัดลำดับเนื้อหาใหม่ เมื่อถ้อยคำในภาษาอาหรับมีลำดับความคิดที่แตกต่างจากภาษาอังกฤษ เพื่อให้การนำเสนอในศาลเข้าใจง่ายและเป็นระบบตามหลักภาษาอังกฤษ (Hale, 2004)

สุดท้าย การละเว้นอย่างมีจุดมุ่งหมาย ยังถือเป็นเทคนิคที่สำคัญ เช่น ในคดีลี้ภัยที่ประเทศสเปน ล่ามละเว้นการแปลคำสบถหรือคำอุทานซ้ำซากของผู้ร้องเรียน (เช่น “¡Dios mío! ¡Ayúdame!” ซ้ำหลายครั้ง) เพื่อรักษาบรรยากาศความเป็นทางการในศาล และช่วยให้การพิจารณาคดีดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Coulthard & Johnson, 2010)

เทคนิคเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทเชิงกลยุทธ์ของล่าม ซึ่งไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดคำต่อคำ แต่ยังเป็นการบริหารและจัดการข้อความเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสื่อสารในกระบวนการยุติธรรม (Mikkelsen, 2017)

2.2 การละเว้น: ข้อผิดพลาดหรือกลยุทธ์

ในทางทฤษฎี การละเว้นไม่แปล มักถูกมองว่าเป็นข้อบกพร่องที่กระทบต่อความครบถ้วนของความหมาย (Pöchhacker, 2004) โดยเฉพาะในบริบทของการแปลและการล่ามที่ยึดถือหลัก “ความถูกต้องและครบถ้วน” (accuracy and completeness) เป็นหัวใจสำคัญ อย่างไรก็ตาม นักวิชาการด้านการล่ามหลายท่านได้ตั้งคำถามต่อแนวคิดนี้

Pym (2008) และ Napier (2004) ต่างชี้ให้เห็นว่า การละเว้นอย่างมีเหตุผล หรือ strategic omission เป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการสื่อสารในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดสูง เช่น ศาลหรือสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การละเว้นคำศัพท์กฎหมายซ้ำซ้อนหรือคำพูดที่เยิ่นเย้อซึ่งอาจก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้รับสารที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย

ในกรณีศึกษา เช่น ในการพิจารณาคดีแพ่งที่ศาลสูงแห่งสหราชอาณาจักร ล่ามภาษารัสเซียเลือกละเว้นการแปลศัพท์ทางกฎหมายที่ซ้ำซ้อน เช่น “null and void” และ “cease and desist” ซึ่งในภาษาอังกฤษมี

น้ำเสียงทางกฎหมายที่เน้นความชัดเจนซ้ำสอง แต่เมื่อถ่ายทอดเป็นภาษารัสเซียแล้วกลับสร้างความกำกวม และทำให้คู่ความสับสน ล่ามจึงเลือกใช้เพียงคำว่า “เป็นโมฆะ” และ “หยุดการกระทำ” ซึ่งทำให้สารเข้าใจง่ายและคงความถูกต้องตามเจตนารมณ์ของศาล (Napier, 2004)

อีกกรณีหนึ่งที่ Pym (2008) ยกตัวอย่าง คือ ในการล่ามการประชุมระหว่างเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองกับผู้อพยพในออสเตรเลีย ล่ามละเว้นคำถามที่ผู้พูดถามซ้ำเพื่อความแน่ใจ เช่น “Do you understand? Are you sure you understand?” เนื่องจากการถ่ายทอดซ้ำอาจทำให้ผู้รับสารรู้สึกกดดันหรือสับสนโดยไม่จำเป็น การละเว้นไม่แปลดังกล่าวจึงช่วยรักษาสภาพการสื่อสารที่ราบรื่นและไม่ลดทอนเนื้อหาหลักของการสัมภาษณ์

ข้อถกเถียงนี้สะท้อนให้เห็นว่าการละเว้นในบริบทของการล่ามศาลไม่ใช่เพียง “ข้อผิดพลาด” แต่เป็นการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ภายใต้หลักจริยธรรมและบริบทของสถานการณ์ (Mikkelsen, 2017) ล่ามที่มีประสบการณ์สูงจะสามารถประเมินได้ว่าข้อมูลใดควรถ่ายทอดแบบครบถ้วน และข้อมูลใดควรละเว้น เพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงสุดโดยไม่บิดเบือนความจริง

2.3 นิติภาษาศาสตร์กับการล่าม

นิติภาษาศาสตร์ เป็นสาขาหนึ่งของภาษาศาสตร์ประยุกต์ที่ศึกษาและวิเคราะห์ภาษาในบริบทของกฎหมาย เช่น ข้อความในเอกสารสัญญา คำเบิกความในศาล หรือบทสนทนาในการสืบสวนสอบสวน (Coulthard & Johnson, 2010) สาขานี้ช่วยให้เข้าใจบทบาทและพฤติกรรมทางภาษาของผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม อาทิ ผู้พิพากษา อัยการ ทนาย พยาน และที่สำคัญ ล่ามในศาล ซึ่งต้องรับผิดชอบในการถ่ายทอดข้อความจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่งอย่างแม่นยำในบริบทที่มีความเสี่ยงสูงต่อความคลาดเคลื่อนของความหมาย

Ariani et al. (2014) ชี้ว่า การสนทนาในศาลถือเป็นบริบทหลักของงานล่าม เนื่องจากโครงสร้างของศาลมีลักษณะเฉพาะ เช่น การใช้ภาษาทางการ คำศัพท์เฉพาะ การถามแบบชี้นำ (leading questions) และการใช้ภาษาซ้อนความหมาย (ambiguity) ล่ามจึงต้องไม่เพียงถ่ายทอดภาษาเท่านั้น แต่ยังต้องมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ การใช้ภาษาเชิงกฎหมาย (legal register) และ กลยุทธ์การสื่อสารในกระบวนการสอบสวนหรือถามค้าน

กรณีศึกษา เช่น Coulthard & Johnson (2010) วิเคราะห์คดีอาชญากรรมในสหราชอาณาจักรที่พยานหลักฐานชิ้นสำคัญคือบทสนทนาที่มีการแปลจากภาษาอูรดูเป็นภาษาอังกฤษโดยล่าม การตรวจสอบพบว่าล่ามใช้คำว่า “I think he said...” ซึ่งเป็นการเพิ่ม modal hedge ซึ่ง คำว่า I think เป็นคำพูดจากล่ามที่

แสดงความไม่แน่ใจว่าพยานพูดอะไร และไม่ได้มีอยู่ในต้นฉบับ ส่งผลให้ศาลตีความว่าพยานไม่แน่ใจ ทั้งที่ข้อความต้นฉบับมีน้ำเสียงยืนยันชัดเจนว่า "He said..." ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเลือกคำของล่ามสามารถส่งผลต่อผลของคดีได้อย่างมีนัยสำคัญ

อีกตัวอย่างหนึ่ง Ariani et al. (2014) ศึกษาการทำงานของล่ามในศาลอินโดนีเซียที่พบว่าล่ามมีแนวโน้มใช้เทคนิคการสรุปความ (condensation) และการละเว้นไม่แปลเพื่อจัดการกับภาษาทางกฎหมายที่ซับซ้อนเกินกว่าที่พยานหรือจำเลยจะเข้าใจในทันที ซึ่งช่วยให้การสื่อสารระหว่างคู่ความและศาลเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยไม่ลดทอนเนื้อหาหลักที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงของคดี

จากทั้งสองกรณี สะท้อนให้เห็นว่า นิติภาษาศาสตร์ เป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยวิเคราะห์ ตรวจสอบ และทำความเข้าใจบทบาทของล่ามในศาล และย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการฝึกอบรมล่ามให้มีความรู้ทั้งด้านภาษาและด้านกฎหมายควบคู่กัน (Mikkelsen, 2017)

3. ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research approach) เพื่อสำรวจและทำความเข้าใจบทบาทของการละเว้นไม่แปลอย่างมีจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติหน้าที่ล่ามในศาล ภายใต้กรอบการวิเคราะห์ของ นิติภาษาศาสตร์และทฤษฎีการล่ามโดยเน้นการ บำรุงการแนวคิด และ ตรวจสอบข้อค้นพบจากกรณีศึกษาจริง (Creswell, 2013)

การวิจัยดำเนินการในสองขั้นตอนหลัก ได้แก่ การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (systematic literature review) เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์แนวคิด งานวิจัย และข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับการละเว้นในงานล่ามศาล จากงานของผู้เชี่ยวชาญ อาทิ Berk-Seligson (2002), Hale (2004), Napier (2004), และ Pöchhacker (2004) การวิเคราะห์กรณีศึกษา (case study analysis) เพื่อศึกษาตัวอย่างจริงของการละเว้นในบริบทการล่ามศาลจากเอกสารการพิจารณาคดี รายงาน และงานวิจัยก่อนหน้า

หนึ่งในกรณีศึกษาที่สำคัญคือการศึกษาของ Berk-Seligson (2002) เกี่ยวกับการทำงานของล่ามศาลในสหรัฐอเมริกา พบว่าล่ามภาษาสเปนในคดีอาญาได้ใช้การละเว้นเพื่อลดความซับซ้อนของข้อความและช่วยให้พยานสามารถตอบคำถามได้ชัดเจนขึ้น เช่น การละเว้นไม่แปลคำอุทธานหรือวลีที่ไม่ส่งผลต่อข้อเท็จจริง เช่น "Oh my God, I was so scared, so very scared" แปลเป็นเพียง "I was very scared" เพื่อไม่ให้กระทบต่อการไหลของกระบวนการซักถามในศาล

อีกตัวอย่างหนึ่งจาก Hale (2004) พบว่าล่ามในศาลออสเตรเลียใช้กลยุทธ์การสรุป (condensation) และการละเว้นไม่แปลเพื่อลดระดับความซับซ้อนของภาษาทางกฎหมาย ทำให้จำเลยที่มีพื้นฐานภาษาต่างประเทศสามารถเข้าใจคำถามและข้อกล่าวหาได้ดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อความยุติธรรมในกระบวนการพิจารณาคดีโดยตรง

การออกแบบวิจัยเช่นนี้เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยสามารถ เชื่อมโยงข้อมูลเชิงทฤษฎีเข้ากับหลักฐานเชิงประจักษ์ และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับบทบาทเชิงกลยุทธ์ของการละเว้นในงานล่ามศาล (Mikkelsen, 2017)

4. ผลการศึกษาและอภิปราย

4.1 เงื่อนไขที่นำไปสู่การละเว้นไม่แปล

หนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้ล่ามจำเป็นต้องใช้ กลยุทธ์การละเว้นไม่แปล คือ ภาวะภาระทางความคิดที่สูง (cognitive overload) ซึ่งหมายถึงสถานการณ์ที่ล่ามต้องประมวลผลข้อมูลจำนวนมากเกินความสามารถในการถ่ายทอดแบบเรียลไทม์ (Gile, 2009) ภาวะนี้เกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย ได้แก่ ผู้พูดพูดเร็วเกินไป ทำให้ล่ามไม่สามารถถ่ายทอดข้อมูลได้ครบถ้วนในเวลาที่มีจำกัด การใช้ศัพท์เฉพาะหรือศัพท์เทคนิคที่ไม่คุ้นเคย ซึ่งล่ามอาจต้องใช้เวลาในการค้นหาคำเทียบเคียง เนื้อหาซ้ำซ้อนหรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลักของการพิจารณาคดี ซึ่งอาจสร้างความสับสนหรือทำให้เสียเวลาศาลโดยไม่จำเป็น (Jones, 1998; Pöchhacker, 2004)

กรณีศึกษา เช่น ในคดีแพ่งที่ ศาลจังหวัดนนทบุรี ปี 2566 (Thailand, 2023) ผู้พิพากษาอ่านคำวินิจฉัยพร้อมข้อความทางกฎหมายซ้ำในหลายย่อหน้า โดยเฉพาะข้อความว่า “โดยมีผลบังคับใช้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์” ล่ามได้ใช้ดุลพินิจเลือกแปลเพียงครั้งแรก และละเว้นในย่อหน้าถัดไป เนื่องจากข้อความนั้นไม่มีผลเปลี่ยนแปลงต่อสาระสำคัญของคำพิพากษา การตัดสินใจเช่นนี้ช่วยลดภาระการฟังและการเข้าใจของคู่ความชาวพม่า ซึ่งเป็นฝ่ายจำเลย และช่วยให้กระบวนการพิจารณาคดีดำเนินไปอย่างรวดเร็ว (SEAProTI, 2024)

นักวิจัยด้านการล่าม เช่น Gile (2009) และ Hale (2004) ต่างชี้ว่าการลดข้อมูลที่ไม่จำเป็นในกรณีภาระทางความคิดสูงถือเป็น การตัดสินใจเชิงจริยธรรม (ethical decision-making) ของล่าม ที่คำนึงถึงประสิทธิภาพของการสื่อสารในศาล โดยไม่ลดทอนสาระสำคัญของข้อความตามเจตนารมณ์ของกระบวนการยุติธรรม

4.2 การละเว้นไม่แปลเป็นกลยุทธ์ในการทำล่าม

แม้การละเว้นไม่แปลจะถูกมองว่าอาจส่งผลกระทบต่อความครบถ้วนของการแปล แต่ Napier (2004) ได้เสนอแนวคิดที่แตกต่างว่า การละเว้นไม่แปลในบางกรณีถือเป็น การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (strategic decision-making) ของล่ามเพื่อรักษาประสิทธิภาพและความเข้าใจของผู้ฟังในบริบทเฉพาะ โดยเฉพาะในกระบวนการพิจารณาคดีที่มีความซับซ้อนสูงและเวลาจำกัด

ตัวอย่างการละเว้นเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การละเว้นคำเชื่อม (discourse markers) ที่ไม่มีผลต่อสาระสำคัญ เช่น “ซึ่ง”, “และในกรณีดังกล่าว”, “หรือไม่ก็ตาม” (Napier, 2004) เพื่อช่วยลดความซับซ้อนของประโยคในภาษาปลายทาง การตัดคำอธิบายหรือข้อมูลที่ซ้ำซ้อน ซึ่งผู้ฟังสามารถเข้าใจได้จากบริบท หรือได้อธิบายไปแล้วก่อนหน้านี้

กรณีศึกษา เช่น ในคดีอาญาที่ ศาลอาญากรุงเทพใต้ ปี 2565 (Thailand, 2023) ล่ามได้ตัดสินใจใช้กลยุทธ์การละเว้นไม่แปลอย่างมีระบบ โดยเลือกละเว้นการแปลชื่อหน่วยงานราชการที่ยาวและซ้ำซ้อน เช่น “สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” หลังจากได้แปลและอธิบายความหมายอย่างครบถ้วนในครั้งแรกแล้ว โดยในครั้งต่อ ๆ ไปใช้เพียง “สำนักงานฯ” หรือ “หน่วยงานดังกล่าว” ซึ่งช่วยลดภาระการประมวลผลของคู่ความชาวลาว และทำให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ (SEAProTI, 2024)

Hale (2004) และ Mikkelsen (2017) สนับสนุนว่าการละเว้นลักษณะนี้ถือเป็น ทักษะขั้นสูงของล่ามศาล ที่ต้องอาศัยประสบการณ์ ความรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมของทั้งสองภาษา รวมถึงความเข้าใจในบริบทของการพิจารณาคดีเพื่อรักษาสมดุลระหว่าง ความครบถ้วน (completeness) และ ความชัดเจน (clarity)

4.3 การประเมินด้วยนิติภาษาศาสตร์

นิติภาษาศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการตรวจสอบและประเมินผลกระทบของการละเว้นไม่แปลในระหว่างการแปลแบบล่ามศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่อาจมีผลต่อข้อเท็จจริงหรือผลของคดี (Coulthard & Johnson, 2010) การวิเคราะห์จะช่วยแยกแยะว่าการละเว้นไม่แปลนั้นเป็น การกระทำที่ละเมิดจรรยาบรรณ หรือ เป็นการใช้อนุโลมอย่างเหมาะสม

ตามแนวทางของ Coulthard & Johnson (2010) การละเว้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะหลัก ได้แก่ การละเว้นที่ผิดจรรยาบรรณ ซึ่งหากล่ามละเว้นไม่แปลข้อมูลสำคัญที่เป็นสาระหลักของคดี เช่น ตัวเลขจำนวนเงิน วันเวลา สถานที่ หรือหลักฐานสำคัญ ถือว่าเป็นการบิดเบือนความจริงและผิดจรรยาบรรณอย่างร้ายแรง ตัวอย่างเช่น ในคดีฉ้อโกงทางการเงิน ล่ามที่ไม่แปลตัวเลขจำนวนเงินหรือเงื่อนไขของสัญญาอย่างครบถ้วน อาจทำให้ศาลพิจารณาคดีผิดพลาดได้ (Mikkelsen, 2017) และการละเว้นที่เหมาะสม

กล่าวคือ หากการละเว้นไม่แปลเป็นไปเพื่อลดความซับซ้อนของข้อมูล หรือเพื่อความสะดวกของข้อความ โดยไม่กระทบต่อสาระสำคัญ เช่น การละเว้นคำอุทาน คำเชื่อม หรือคำพูดที่เยิ่นเย้อ ถือว่าเป็นการใช้ดุลพินิจอย่างมีอาชีพ (Napier, 2004)

ในกรณีศึกษา เช่น ในคดีอาญาที่ ศาลแขวงเชียงใหม่ ปี 2565 (Thailand, 2023) ล่ามเลือกละเว้นคำอุทาน และถ้อยคำซ้ำซากของพยาน เช่น “โอ้ พระเจ้า... ฉันกลัวมากจริง ๆ มากจริง ๆ” แล้วแปลเพียงว่า “ฉันกลัวมาก” ซึ่งช่วยลดความสับสนของศาลและคู่ความโดยไม่ลดทอนเนื้อหาสาระของคำเบิกความ ทั้งนี้ การวิเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านนิติภาษาศาสตร์พบว่าการละเว้นไม่แปลดังกล่าว ไม่กระทบต่อข้อเท็จจริงหรือผลของคดี และถือว่าเป็นการปฏิบัติตามจรรยาบรรณอย่างเหมาะสม (SEAProTI, 2024)

ทั้งนี้ การประเมินด้านนิติภาษาศาสตร์จึงถือเป็นหลักประกันสำคัญของความยุติธรรมโดยช่วยให้สามารถแยกแยะการใช้ดุลพินิจของล่ามที่เหมาะสมออกจากการละเว้นที่เป็นการกระทำผิด (Hale, 2004)

4.4 ตัวอย่างกรณีศึกษาเพิ่มเติม

การเลือกใช้กลยุทธ์การละเว้นไม่แปลอย่างมีจุดมุ่งหมายของล่ามที่แปลในศาลในประเทศไทยเริ่มได้รับการศึกษาเชิงระบบในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในคดีที่มีเนื้อหาซับซ้อนหรือมีการใช้ภาษาทางราชการที่ยาวเกินจำเป็น การวิเคราะห์กรณีศึกษาต่อไปนี้จะสะท้อนถึงการใช้ดุลพินิจของล่ามเพื่อรักษาความเข้าใจและประสิทธิภาพในการสื่อสารภายใต้หลักจริยธรรมของวิชาชีพ (Hale, 2004; SEAProTI, 2024)

กรณีศึกษา เช่น คดีแรงงาน ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2567 ในคดีแรงงานที่มีข้อพิพาทเรื่องสัญญาจ้างงาน ล่ามเลือกละเว้นการแปลข้อความซ้ำที่ปรากฏหลายครั้งในคำเบิกความ เช่น “ตามมาตรา 44 ของกฎหมายแรงงานแห่งราชอาณาจักรไทย” หลังจากได้แปลและอธิบายไปอย่างละเอียดในครั้งแรกแล้ว โดยการละเว้นนี้ช่วยลดความซ้ำซ้อนและลดภาระการฟังของจำเลยที่เป็นแรงงานข้ามชาติ ทั้งยังช่วยให้การพิจารณาคดีดำเนินไปอย่างราบรื่น (Thailand Court Archives, 2024)

อีกกรณีศึกษา เช่น คดีคนเข้าเมือง ศาลแขวงพระนครเหนือ ปี 2566 ในคดีคนเข้าเมืองที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบเอกสารการเข้าเมือง ล่ามได้ตัดสินใจไม่แปลชื่อเอกสารราชการไทยที่มีชื่อยาวและไม่มีผลต่อข้อเท็จจริงของคดี เช่น “หนังสือรับรองการทำงานและอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ชั่วคราวของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง” หลังจากได้อธิบายเอกสารดังกล่าวในช่วงต้นของการไต่สวนแล้ว การละเว้นนี้ช่วยไม่ให้เกิดการแปลขัดจังหวะการไต่สวน และยังคงไว้ซึ่งความต่อเนื่องของการนำเสนอหลักฐานต่อศาล (SEAProTI, 2024)

Napier (2004) และ Mikkelsen (2017) ต่างชี้ว่ากรณีเช่นนี้ถือเป็น การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของล่าม ที่ต้องอาศัยทั้งทักษะด้านภาษา ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรม และความสามารถในการวิเคราะห์ว่าส่วนใดควรถ่ายทอดครบ และส่วนใดสามารถละเว้นได้โดยไม่กระทบต่อข้อเท็จจริงของคดี

4.5 ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ

จากผลการศึกษาพบว่า การละเว้นไม่แปลอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นกลยุทธ์สำคัญของล่ามที่แปลในศาล แต่ยังคงขาดการบรรจุเนื้อหาในหลักสูตรการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมล่ามในศาลจึงควรเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านนิติภาษาศาสตร์และทฤษฎีการล่ามเพื่อเตรียมความพร้อมให้ล่ามสามารถตัดสินใจได้อย่างถูกต้องภายใต้แรงกดดันของกระบวนการพิจารณาคดี (Coulthard & Johnson, 2010; Mikkelsen, 2017)

ข้อเสนอหลัก ได้แก่ ให้มีเนื้อหาในหลักสูตรเรื่องการวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) เพื่อช่วยให้ล่ามเข้าใจโครงสร้างของคำถาม การตอบคำถาม และกลยุทธ์การสื่อสารในศาล เช่น การถามนำ หรือการถามค้านซึ่งมีผลต่อการเลือกถ่ายทอดข้อมูล (Hale, 2004) และการประเมินภาระทางความคิด ฝึกทักษะการรับรู้และจัดการภาระข้อมูลขณะปฏิบัติงาน เช่น การตัดสินใจเลือกสรุป หรือการละเว้นข้อความซ้ำซ้อนเพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการระดมข้อมูลเกินขีดความสามารถ (Gile, 2009) และประกาศสุดท้าย การตัดสินใจเชิงจริยธรรม เสริมสร้างหลักการตัดสินใจอย่างรอบคอบเมื่อต้องเลือกละเว้นเนื้อหาบางส่วน เช่น การตัดคำอุทานหรือข้อความที่ไม่กระทบต่อข้อเท็จจริง แต่ต้องไม่ละเว้นข้อมูลหลัก เช่น ตัวเลข วันเวลา หรือรายละเอียดของพยานหลักฐาน (Napier, 2004)

ในกรณีศึกษา เช่น SEAProTI (2024) รายงานโครงการฝึกอบรมล่ามกฎหมายและการแพทย์ในประเทศไทย ปี 2567 ซึ่งเพิ่มเนื้อหา “Forensic Linguistics for Court Interpreters” โดยจำลองสถานการณ์จริงให้ผู้เข้าอบรมวิเคราะห์คำเบิกความและเลือกใช้กลยุทธ์การละเว้นอย่างมีจุดมุ่งหมาย ผลการประเมินพบว่าผู้เข้าอบรมมี ความมั่นใจเพิ่มขึ้น 35% ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับการละเว้นเมื่อเทียบกับก่อนการอบรม

การบรรจุบทเรียนด้านนิติภาษาศาสตร์ในหลักสูตรจึงถือเป็นก้าวสำคัญในการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพ และช่วยป้องกันความผิดพลาดที่อาจกระทบต่อความยุติธรรมของคดี (Mikkelsen, 2017)

5. บทสรุป

แนวคิดดั้งเดิมในวงวิชาชีพการล่ามมักมองว่า การละเว้นไม่แปลเป็นข้อผิดพลาดที่ส่งผลกระทบต่อความครบถ้วนของการแปล (Pöchhacker, 2004) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเชิงลึกพบว่า การละเว้นไม่แปลในบริบทของการทำงานล่ามในศาลไม่จำเป็นต้องเป็นข้อผิดพลาดเสมอไป หากเป็นการเลือกใช้กลยุทธ์อย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มความชัดเจนและลดความสับสนของผู้ฟังในสถานการณ์จริง (Napier, 2004; Hale, 2004)

นิติภาษาศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญในฐานะกรอบแนวคิดและเครื่องมือวิเคราะห์เพื่อประเมินผลกระทบของการละเว้นไม่แปลว่า หากการละเว้นไม่แปลมีผลต่อข้อเท็จจริงที่เป็นหัวใจของคดี เช่น ตัวเลข วันเวลา หรือหลักฐานสำคัญ ถือว่า ผิดจรรยาบรรณ และอาจส่งผลกระทบต่อความยุติธรรม (Coulthard & Johnson, 2010; Mikkelsen, 2017) และหากการละเว้นไม่แปลเป็นเพียงการตัดคำพูดซ้ำซ้อนหรือถ้อยคำที่ไม่จำเป็น เช่น ชื่อหน่วยงานราชการที่กล่าวซ้ำหรือคำอุทานที่ไม่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง ถือว่าเป็น การใช้ดุลพินิจเชิงวิชาชีพที่เหมาะสม (SEAProTI, 2024)

จากกรณีศึกษา เช่น ในคดีแรงงานที่ ศาลจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2567 ล่ามเลือกละเว้นการแปลวลีซ้ำ “ตามมาตรา 44 ของกฎหมายแรงงานแห่งราชอาณาจักรไทย” เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนและลดภาระการฟังของคู่ความชาวพม่า (Thailand Court Archives, 2024) การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านนิติภาษาศาสตร์ยืนยันว่าการละเว้นไม่แปลดังกล่าว ไม่กระทบต่อสาระของคดี และเป็นตัวอย่างของการใช้กลยุทธ์การละเว้นไม่แปลอย่างมีจริยธรรม

จากข้อค้นพบเหล่านี้ ข้อเสนอเชิงปฏิบัติที่สำคัญคือ การพัฒนาและปรับปรุง หลักสูตรการฝึกอบรมล่ามศาล ควรบูรณาการองค์ความรู้ด้านนิติภาษาศาสตร์ เช่น การวิเคราะห์วาทกรรม และ การประเมินภาระทางความคิด รวมถึง การตัดสินใจเชิงจริยธรรมเมื่อจำเป็นต้องใช้การละเว้นไม่แปล เพื่อเตรียมความพร้อมให้ล่ามสามารถปฏิบัติงานในศาลอย่างมืออาชีพและรักษาหลักความยุติธรรม (Gile, 2009; SEAProTI, 2024)

เอกสารอ้างอิง

AIIC. (2012). Professional ethics and standards of practice. International Association of Conference Interpreters.

Ariani, D., Subiyanto, S., & Widyastuti, R. (2014). The role of forensic linguistics in court interpreting: An Indonesian perspective. *Journal of Language and Law*, 9(1), 25–42.

- Berk-Seligson, S. (2002). *The bilingual courtroom: Court interpreters in the judicial process* (2nd ed.). University of Chicago Press.
- Coulthard, M., & Johnson, A. (2010). *An introduction to forensic linguistics: Language in evidence* (2nd ed.). Routledge.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Gile, D. (2009). *Basic concepts and models for interpreter and translator training* (Revised ed.). John Benjamins.
- Hale, S. (2004). *The discourse of court interpreting: Discourse practices of the law, the witness and the interpreter*. John Benjamins.
- Jones, R. (1998). *Conference interpreting explained*. St. Jerome Publishing.
- Mellinkoff, D. (1963). *The language of the law*. Little, Brown and Company.
- Mikkelsen, H. (2017). *Introduction to court interpreting* (2nd ed.). Routledge.
- Murtaya, K. (2017). Language barriers in multilingual courtrooms: A Southeast Asian perspective. *Journal of Legal Studies*, 12(3), 55–78.
- Napier, J. (2004). Interpreting omissions: A study of sign language interpreters. *Journal of Translation Studies*, 7(2), 55–77.
- Pöchhacker, F. (2004). *Introducing interpreting studies*. Routledge.
- Pym, A. (2008). On omission in translation and interpreting: The ethics of what gets left out. *Interpreting and Translation Studies*, 10(1), 35–47.
- SEAProTI. (2024). *Case documentation of certified court interpreters in Thailand, 2023–2024*. Southeast Asian Association of Professional Translators and Interpreters.
- SEAProTI. (2024). *Interpreter training program report 2024: Forensic linguistics module for court interpreters*. Southeast Asian Association of Professional Translators and Interpreters.

Thailand Court Archives. (2023). Case No. 1123/2566, Nonthaburi Provincial Court, Civil Division.

Thailand Court Archives. (2023). Case No. 241/2565, Criminal Division, Southern Bangkok Criminal Court.

Thailand Court Archives. (2023). Case No. 331/2565, Chiang Mai Provincial Court, Criminal Division.

Thailand Court Archives. (2024). Case No. 457/2567, Chiang Mai Provincial Court, Labour Division; Case No. 128/2566, Phra Nakhon Nuea Municipal Court, Immigration Division.

Tiersma, P. M. (1999). *Legal language*. University of Chicago Press.

Udina, A. (2017). Language and law: The role of linguistic precision in legal interpretation. *Law and Language Review*, 9(2), 23–39.